

BBN-ORO 11-231 Orosz irodalomtörténet 1.:
A 19. századi orosz irodalom vázlatos története
OT-ORO-103 Az orosz irodalom vázlatos története
BBN-ORO-241 Orosz irodalomtörténet 1.
(Vázlatos irodalomtörténet a kezdetektől a XIX. sz. végéig)

Fontos linkek

- <http://szlavintezet.elte.hu/index.shtml>
- http://szlavintezet.elte.hu/download/ba_download.shtml
- <http://szlavintezet.elte.hu/staff/szokolov/szokolov.shtml>

Linkek és letöltések

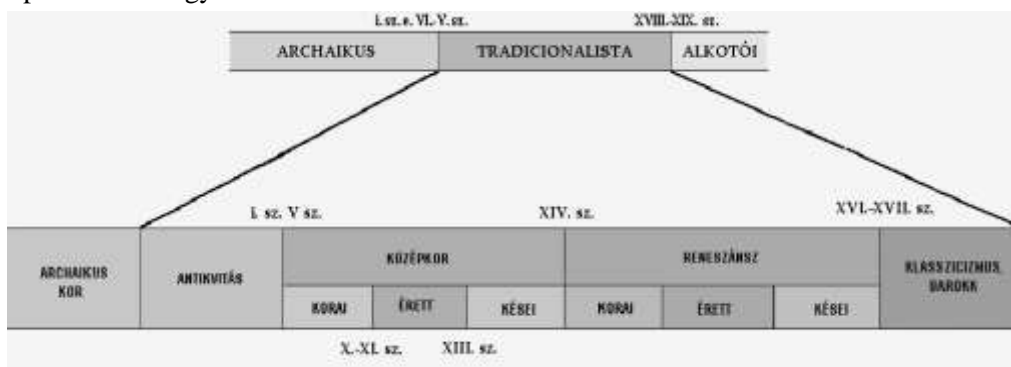
A «klasszikus» orosz irodalom keletkezése.
Возникновение классической русской литературы.

Tradicionalista kultúra korszakai

1. A «klasszikus» irodalom fogalma
  2. A 19. századi orosz «klasszikus» irodalom előzményei:
    - I. Archaikus kora (kb. i. sz. u. 10. századig)
nincs „irodalma”, a „szóművészet” nyomait megőrizte a folklór.
    - II. **Középkori orosz irodalom (10.–17. sz.).**
Irodalom / kultúra egymáshoz való viszonya a korai tradicionalista korszakokban
    - III. **Újkori orosz irodalom (18. századtól):**
      - 1) **18. század**
.....
      - 2) **19. század**
-
- 3) 19.–20. század fordulója
  - 4) a szovjet korszak irodalma (1920–1980 évek)
  - 5) posztmodern orosz irodalom (1980-as évektől).

Az orosz irodalom keletkezésének körülményei
Условия возникновения русской литературы

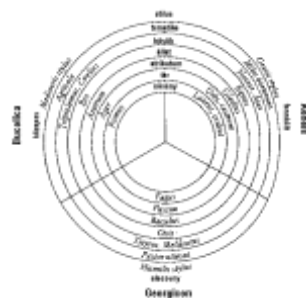
Az európai kultúra nagy korszakai

Az európai kultúra kontextusában
В контексте европейской культуры

1. **Az archaikus kor:**
  - A kultúra szinkretikus (a különböző kulturális elemeket egybeötvöző) mind ideológiailag (mítoszon alapul), mind formailag (rituálék körül szerveződik),
  - szóbeli szövegeire („folklór” és archaikus „irodalom”) az anonimitás és a változhatóság (variabilitás) jellemző.
2. **A tradicionalista normatív („retorikai”) kultúra**
  - hagyományosság (tradicionalizmus) = a hagyomány, a norma meghatározó jelentősége → retorikai jelleg
 традиционализм, традиция, норма → риторика

- „retorika”
  1. az alkalmazott szó stílustana;
  2. általános „irodalomtudomány” (a stílust, tematikát, szüzsét, motívumokat és topikát határozza meg)
  3. a gondolkodás hierarchikus normatív rendszere (az élet minden területén érvényesült).

Vergilius kereke

- A szóbeli szövegeit az etikett (этикет, этикетность) jellemzi.

Д. С. Лихачев: Литературный этикет складывается из представлений о том:

- 1) каким должен быть тот или иной ход событий (ЭТИКЕТ МИРОПОРЯДКА);
- 2) как должно вести себя «герой» согласно своему общественному положению (ЭТИКЕТ ПОВЕДЕНИЯ);
- 3) какими словами должен описывать писатель события и «героев» (ЭТИКЕТ СЛОВЕСНЫЙ).

Д. Лихачев: Az irodalmi etikett különböző elvekből tevődik össze: 1) milyen kell legyen az események egymásutánisága (a világrend etikettje), 2) hogyan kell viselkednie az irodalmi „hősnek” a társadalmi helyzetével összhangban (a viselkedés etikettje), 3) milyen szavakkal kell a szerzőnek leírnia az eseményeket és a „hősöket” (szóbeli etikett).

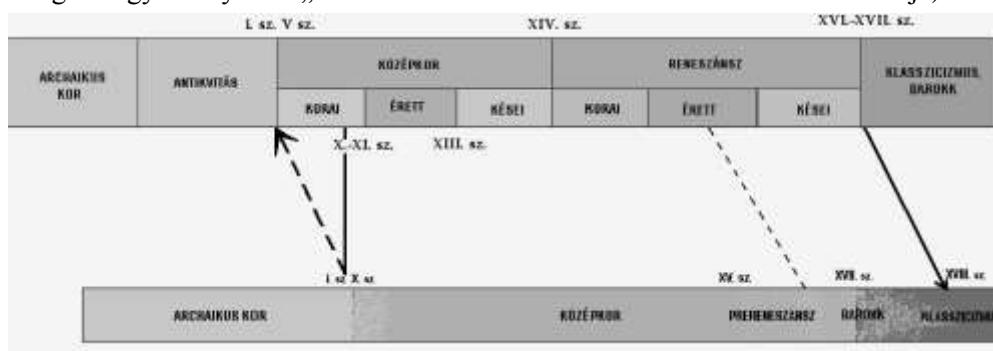
- stílusbeli, műfaji, tematikai, szüzsé- stb. mintára vagy kánonra való orientáltság (образец, канон, стиль, жанр, тематика, сюжет)
- az állandósult univerzális irodalmi modellek „készlete” → normatív módon realizálódnak a stílusban és műfajban (нормативность)
- a szerzői szubjektív intenció (szándék) alárendeltsége egy-egy stílusnak vagy műfajnak (авторская воля)

A középkori – orosz irodalom

Средневековая древнерусская литература

- Társadalmi berendezkedés: törzsi-közösségi rend → államalapítás (városállamok).
- Kultúra:
  - 1) nyelv: a három szláv ág nyelvi differenciálódása; 2) világkép: törzsi (rendszeren kívüli) mítoszok és istenségek.

- A kereszténység felvétele 988.-ban Bizánctól (összeurópai, a kultúrát meghatározó ideológia elfogadása és az elsődleges hagyomány = az írásbeliség mintáinak forrása),
- A szláv (cirill) írásbeliség átvétele Bulgáriától (a közös szláv nyelv szentsége, érthetősége és a másodlagos hagyomány = az „irodalmi” minták szláv forrása és fordítói útmutatója).

Az orosz irodalom „elkészttsége”

1. Az irodalom / kultúra transzplantációja (átültetése)   трансплантация, перенос, пересадка
2. „Érett” ↔ „korai” középkor
3. A fordítás és az irodalom „eredetiségének” problémája a középkori irodalomban   перевод и оригинальность, новая редакция, компилятивный свод
  - A „közvetítő irodalom”   литература-посредница, книжный фонд
  - Az ószláv és az orosz nyelv

Az óorosz irodalom történeti periodizációja Периодизация истории древнерусской литературы

A monumentális historizmus két szakasza (монументально-исторический стиль)

1. Az irodalom viszonylagos egységének korszaka (11. – 12. sz. kezdete):
  - két központú (Kijev, Novgorod),
  - a történelmi historizmus stílusának kialakulása,
  - hagiográfia és krónikaírás агиография, житие, летописание, летопись
2. Új irodalmi központok kialakulása kezdete (kb. 1150 – 1230 évek):
  - a helyi jelleg irodalmi kifejeződése, a műfajpaletta szélesedése,
  - a publicisztikai pátosz és az aktualitás erősödése набор жанров, публицистика, публицистичность и злободневность
3. A tatárdúlás korának irodalma (kb. 1230– 1350) монголо-татарское нашествие
  - egy domináló téma ➔ történelmi elbeszélések военные повести,
  - tragikus lírai fennkölttség трагизм, лирическая приподнятость
4. A „prereneszánsz” kora (1350–1450) (эпоха Предвозрождения)
  - emocionálisan expresszív stílus эмоционально-экспрессивный стиль,
  - a krónikaírás, a történelmi elbeszélés és a panegirikus (dicsőítő) irodalom újjászületése; панегирическая литература
5. A „prereneszánsz” háttérbe szorítása (1450-es – 1550-es évek)
  - új formák – világi elbeszélő művek светская повествовательная литература, беллетристика, повести,
  - a publicisztika előretörése.
6. A második monumentalizmus kora (16. sz. második fele) второй монументализм
  - a „hivatalos” vonulat az irodalomban «официальная струя»
  - a hagyományokat felélesztő műfajok, témák, stílusjegyek.

Átmenet az óorosz irodalomtól az újkori orosz irodalomhoz Переход от древнерусской к русской литературе нового времени

7. A 17. sz. első felének irodalma:
  - a hagyományos értékrend felbomlása распадение традиционной системы ценностей,
  - egyéni sors és látásmód индивидуальное начало,
  - a tudósköltészet megszületése книжная поэзия;
8. A 17. sz. második fele:
  - Életrajziság биографичность,
  - az egyéni stílusok alakulása индивидуальный стиль,
  - új irodalmi fajok és műfajok литературный род, жанр:
    - líra: szillabikus költészet лирика, силлабическая поэзия,
    - színház és dráma театр, драма,
  - az orosz barokk русское барокко.